

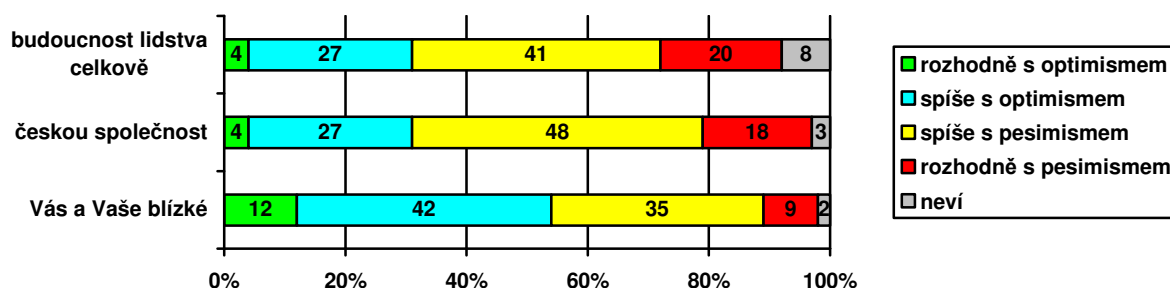
Očekávání do budoucna a názory na závažnost některých hrozeb pro Českou republiku - listopad 2012

Technické parametry

Výzkum:	Naše společnost 2012, v12-11b
Realizátor:	CVVM, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.
Termín terénního šetření:	12. 11. – 19. 11. 2012
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Region (Kraje NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1053
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	OV.21, PO.39a, PO.39c
Zveřejněno dne:	19. prosince 2012
Zpracoval:	Milan Tuček

To, jakým způsobem čeští občané pohlížejí na budoucnost, šetření CVVM zkoumalo ve třech rovinách: v rovině osobní, která zahrnovala i okruh nejbližších, v rovině širšího společenství, které reprezentovala česká společnost, a v globální rovině lidstva jako celku.¹ Naposledy stejné otázky položeny v roce 2010.

Graf 1: Jak pohlížíte do budoucni, pokud jde o...? (%)

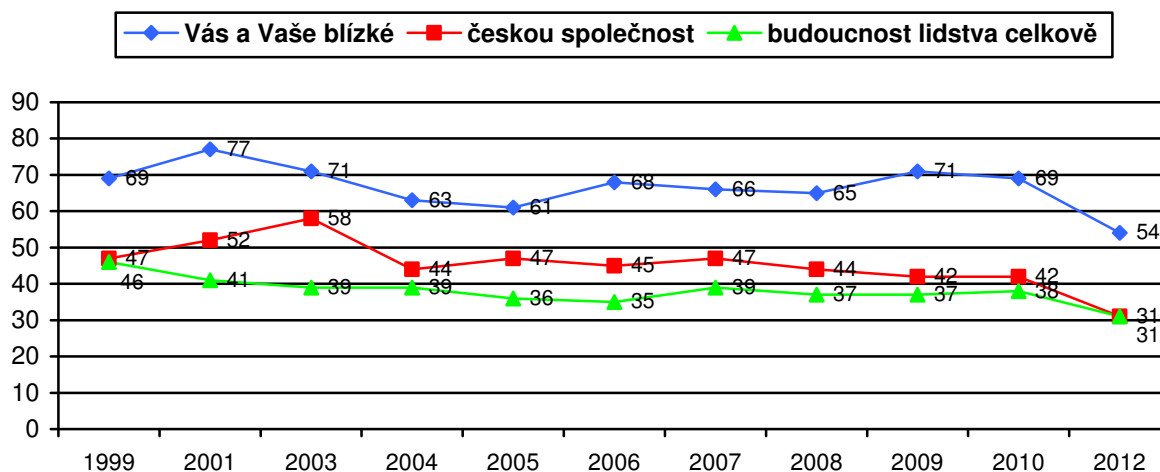

¹ Znění otázky: „A jakým způsobem pohlížíte do budoucni, pokud jde: a) o Vás a Vaše blízké, b) o českou společnost, c) o budoucnost lidstva celkově?“ Varianty odpovědí: rozhodně s optimismem, spíše s optimismem, spíše s pesimismem, rozhodně s pesimismem.

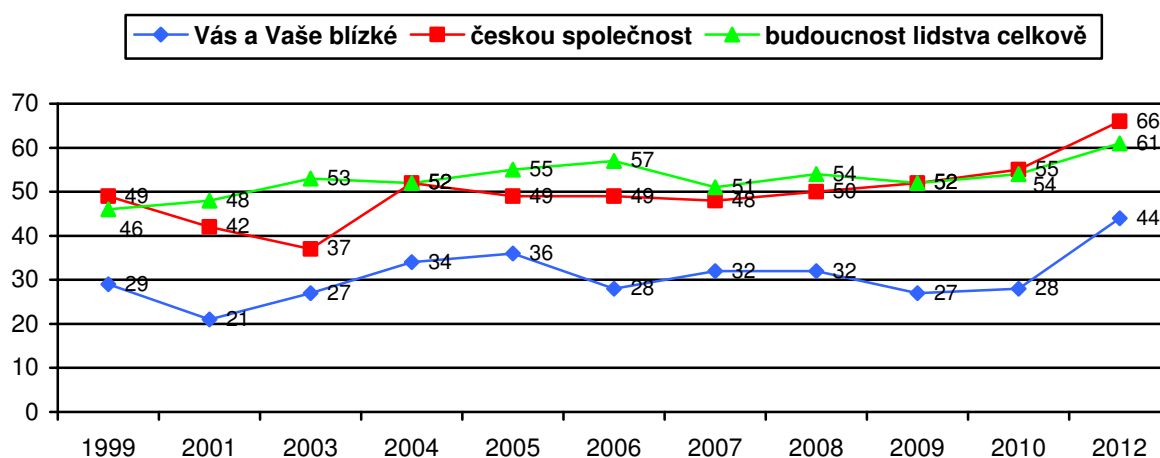
Výsledky v grafu 1 ukazují, že mírně nadpoloviční většina občanů (54 %) pohlíží optimisticky na budoucnost svoji a svých blízkých, zatímco s pesimismem k vlastní osobní perspektivě přistupuje 44 %. Naopak v případě hodnocení vyhlídek české společnosti a lidstva jako celku je česká veřejnost daleko spíše skeptická. Budoucnost české společnosti pesimisticky vidí dvě třetiny (66 %) dotázaných, jen necelá třetina (31 %) je optimistů. V případě lidstva jako celku je podíl pesimistů v podstatě srovnatelný (o pět procentních bodů nižší, což je na úkor vyššího podílu odpovědí „neví“), optimistická očekávání jsou v tomto případě identická (31 %).

Před dvěma roky byl podíl optimistů výrazně vyšší: více než dvoutřetinová většina českých občanů (69 %) byla optimistická v odhadu svojí budoucnosti a budoucnosti svojí rodiny, zhruba dvoupětinová menšina (42 %, respektive 38 %) byla optimistická i v odhadech budoucnosti české společnosti lidstva celkem, což byla zřetelně větší část veřejnosti než nyní. Jde o zatím nejvýraznější změnu postoje od roku 1999, jak dokládají následující dva grafy. Do míry optimismu / pesimismu se patrně promítá trvající ekonomická krize, nedůvěra k politikům a politickým institucím a všechny nejistoty, které jsou s tím spojeny.

Graf 2: Podíl optimistického hodnocení budoucnosti, pokud jde o...
(časové srovnání v %)

Graf 3: Podíl pesimistického hodnocení budoucnosti, pokud jde o...
(časové srovnání v %)

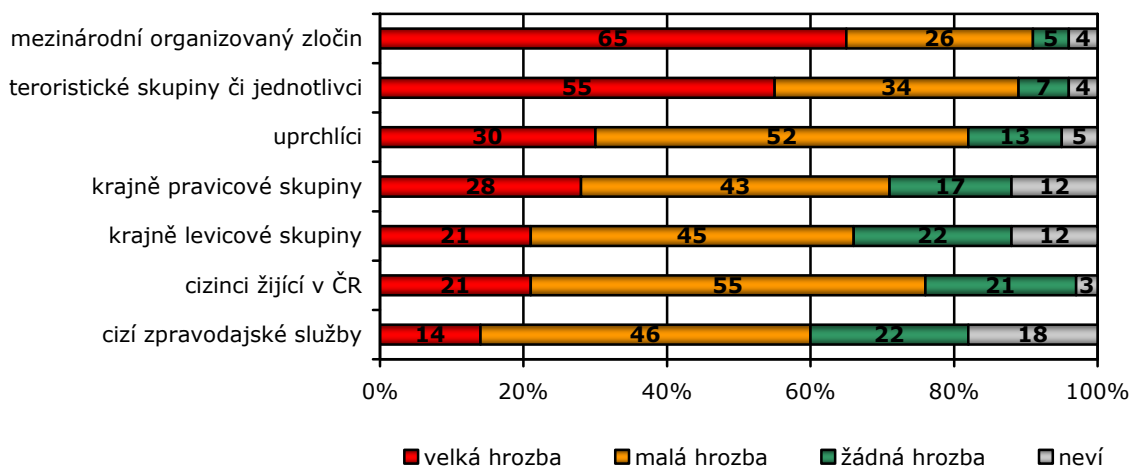

Podrobnější analýza ukázala, že ve všech rovinách optimismus mírně roste s klesajícím věkem, rostoucím formálním vzděláním a lepším hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti respondenta.

Další dvě otázky, jež jsou předmětem tiskové zprávy, již byly letos zjišťovány v únorovém šetření. V první z nich posuzovali občané České republiky, jak velkou hrozbu představuje působení vybraných skupin na území ČR.² Zjišťovány byly rovněž názory veřejnosti na reálnost ohrožení určitými skutečnostmi přesahujícími rámec republiky, jako je válka, epidemie, přírodní katastrofy, surovinová či ekonomická krize.³ Jejich opakované zařazení v jednom roce souvisí jednak s tím, že zapadaly do kontextu listopadového šetření, jednak s tím, že v minulých letech byly zjišťovány vždy na konci roku (únor 2012 nahrazoval konec roku 2011).

Respondentům byla předložena k posouzení různá rizika pro bezpečnost České republiky (viz graf 4). Nejčastěji byl za velkou hrozbu označován mezinárodní organizovaný zločin. Shodlo se na tom 65 % respondentů, dalších 26 % pak považuje organizovaný zločin za malou hrozbu a pouze pět dotázaných ze sta organizovaný zločin za hrozbu nepovažuje. Jako závažné ohrožení je většinou vnímán také terorismus, který více než polovina lidí označila jako velkou hrozbu a další třetina jako malou hrozbu. Terorismu se v souvislosti s bezpečností České republiky neobává jen necelá desetina dotázaných. Uprchlíky z jiných zemí ani cizince žijící na území ČR většina populace za velkou hrozbu pro bezpečnost nepovažuje. Podobně jsou hodnoceny krajně pravicové a krajně levicové skupiny. Nejmenší hrozbu pro bezpečnost republiky v očích občanů ze zkoumaných možností představuje činnost cizích zpravodajských služeb (jen 14 % dotázaných je považuje za velkou hrozbu). Za pozornost stojí, že relativně vysoký podíl (více než desetina) lidí nedokázal zaujmout stanovisko k pravicovým či levicovým extremistům.

Graf 4: Reálnost hrozby pro ČR v současné době (v %)

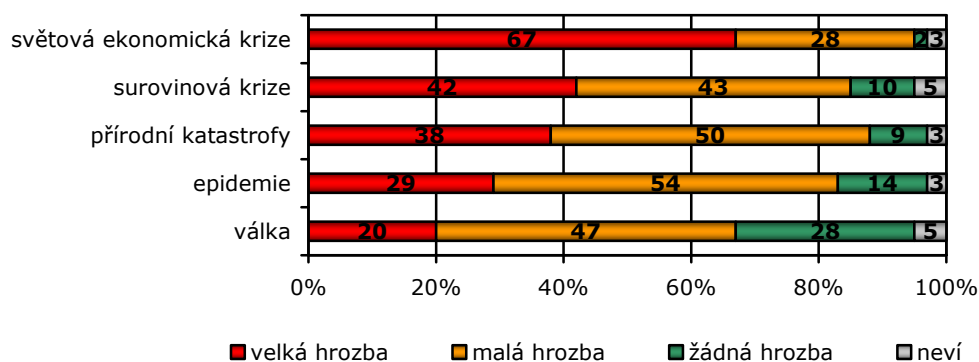
² Znění otázky: „Domníváte se, že některá z následujících skupin představuje v současné době reálnou hrozbu pro mír a bezpečnost v České republice? Pokud ano, představuje velkou nebo malou hrozbu? a) Cizinci žijící na území ČR, b) uprchlíci z jiných zemí, c) teroristické skupiny či jednotlivci, d) mezinárodní organizovaný zločin e) zpravodajské služby jiných států, f) krajně pravicové skupiny, g) krajně levicové skupiny.“

³ Znění otázky: „Domníváte se, že v současné době představují pro Českou republiku reálnou hrozbu následující skutečnosti? Pokud ano, představují velkou nebo malou hrozbu? a) Války, b) epidemie, c) přírodní katastrofy, d) surovinová krize (nedostatek ropy, zemního plynu, atd.), e) světová ekonomická krize.“

Od únorového hodnocení se výsledky prakticky nezměnily. Údaje o zachycující mírné kolísání názorů na vybrané položky (dlouhodobě sledované) z obou skupin hrozeb mezi letošními dvěma výzkumy a v časové řadě od roku 2006 jsou uvedeny na konci zprávy v tabulce 1.

V následující otázce bylo opakovaně zjišťováno, zda jsou podle mínění veřejnosti reálnou hrozbou války, epidemie nebo přírodní katastrofy, nově byly v daném šetření už v únoru 2012 doplněny hrozby spojené se surovinovou krizí a světová ekonomická krize (viz graf 2). Tyto nově zjišťované hrozby se ukázaly jako reálnější, přičemž „světovou ekonomickou krizí“ vnímají asi dvě třetiny dotázaných jako velkou hrozbu pro naši republiku. Vážnost ohrožení surovinovou krizí je mírně větší než ohrožení přírodními katastrofami (42 % považuje surovinovou krizi za velké ohrožení, kdežto u přírodních katastrof je to 38 %). Epidemii považovala za velkou hrozbu více než čtvrtina a za malou hrozbu více než polovina dotázaných. Nejméně se lidé v souvislosti s Českou republikou obávají války. Za velkou hrozbu ji považuje 20 % dotázaných, za malou hrozbu 47 % dotázaných a 28 % dotázaných se domnívá, že válka reálnou hrozbu pro ČR v současnosti nepředstavuje. V této položce došlo oproti únorovému šetření k nejvýraznějšímu posunu v podobě nárůstu obav (celkově o 5 %)

Graf 2: Reálnost hrozby pro ČR v současné době (v %)

Možných ohrožení se obecně více obávají starší lidé a lidé se špatnou životní úrovní.

Více než desetina dotázaných (14 %) zmínila další hrozby, které hodnotili jako velké. Odpovědi byly značně různorodé a víceméně analogické těm, které jsme zjistili v předchozím únorovém šetření: opět byly zmíněny „nedostatek vody a potravin“, „radioaktivita z atomových elektráren“, „nezaměstnanost (ve vyspělých zemích)“, „Romové“, „příchod cizinců“, „rozpad sociálního státu“, „korupce“, „neschopnost politiků“ či „neschopnost se domluvit“. V podstatě šlo o různě artikulované hrozby ekologické, ekonomické, xenofobní či politické povahy, přičemž se nedá říci, že by veřejnost akcentovala nějakou významnou další hrozbu mimo těch, které jsme jmenovitě zjišťovali v dané otázce.

Pro ty položky, které byly dotazovány v minulých letech, uvádíme časové srovnání. I když výsledky z posledních dvou šetření signalizují v některých oblastech určitý nárůst hrozeb v řádu okolo pěti procentních bodů oproti šetření z roku 2010 (např. hrozba spojovaná s mezinárodním zločinem, s uprchlíky, s epidemiemi), či naopak pokles (ohrožení přírodní katastrofou), nejde o žádný zřetelný trend, ale spíše jen o kolísání názorů, které nejspíš v jednotlivých letech reflektuje aktuální (medializovanou) situaci nebo události v dané oblasti.

Tab. 1: Reálnost hrozby pro ČR, vývoj názorů – velká hrozba/malá hrozba/žádná hrozba (v %)

	2006	2007	2008	2009	2010	2012/2	2012/11
mezinárodní zločin	69/25/2	62/27/5	61/28/5	56/31/7	57/32/6	63/28/5	65/26/5
teroristické skupiny	59/31/5	53/36/5	53/35/7	49/37/9	52/35/8	52/33/10	55/34/7
uprchlíci	18/53/22	16/55/22	19/51/24	18/49/26	24/48/22	29/50/15	30/52/13
národnostní menšiny	11/50/34	10/55/28	19/50/25	14/49/31	21/51/23	21/56/18*	21/55/21
epidemie	22/60/13	26/57/12	31/53/12	58/35/4	24/54/19	27/53/16	29/54/14
přírodní katastrofa	31/54/9	35/53/8	33/53/10	35/53/10	45/46/8	38/49/10	38/50/9
války	13/47/35	16/48/30	17/48/29	15/47/33	16/48/32	18/44/33	20/47/28

*V roce 2012 byl dotaz přeformulován z „národnostních menšin“ na „cizince žijící na území ČR“, aby se nezjišťovalo ohrožení menšinami, jejichž příslušníci mají české občanství. Tato změna nepřinesla výraznější rozdíl v rozložení odpovědí, což je překvapivé, protože hrozba spojovaná s národnostními menšinami byla částečně spojována s romským etnikem (viz poslední zprávu z ledna 2011, kde hrozba spojená s národnostními menšinami byla výrazně vyšší v severozápadním regionu).

Pozn.: Dopočet do 100 % v buňkách tvoří odpovědi „nevím“.